

Bulvártudomány

Szerkesztőtársam a legutóbbi értekezletünkön elkéseredetten idézett egy dolgozatról, amely az egyik – itt nem megnevezhető – magyar orvosi folyóiratban jelent meg. Folyóirat helyett szaklapot írhatnék, de nem teszem, mert meggyőződésem, hogy nem az.

Az inkriminált cikk egy súlyos kórkép sürgősségi ellátását tárta az olvasók elé, s valamennyi, egykoron majd netán ilyen betegségben szenvedő ember társunk – jómagunkat is beleértve – szerencsétlenségére, számos irreleváns adat mellett több szakmailag hibás állítást tartalmazott.

– Hát már bármi megjelenhet? – jártatta körbe segélykérő tekintetét kollégám.

Igen. Bármi.

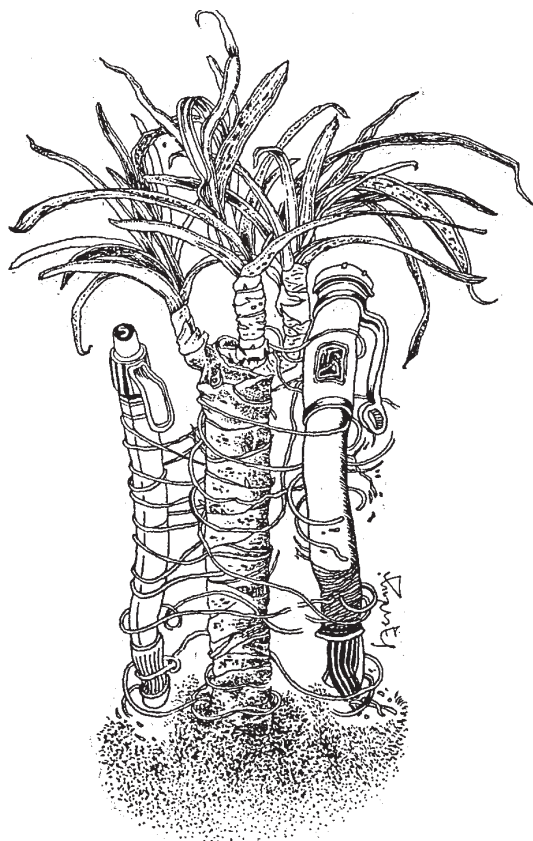
A manapság postaládákba csúsztatott orvosoknak és laikusoknak íródó periodikák jó része ugyan is nem lektorált.

Ismeretes, hogy a lektorálás jelentősége és módszere a mai napig is sokat vitatott kérdés: cikkek, könyvek sora foglalkozik vele, sőt, konferenciák napirendjére tűzték. Mégis elfogadhatjuk tényként, hogy az objektív, hiteles tájékoztatás alapja az úgynevezett peer review process, azaz a független lektorálás. Ebből a tényből az következik, hogy azoknak a folyóiratoknak a szerkesztői, amelyek nem vetik alá a szakmai ellenőrzés procedúrájának a hozzájuk benyújtott – esetenként inkább megrendelt – kéziratokat, figyelmen kívül hagyják az információ megbízhatóságát, ezzel lebecsülik az olvasót, és kárt okoznak neki, valamint – orvosi folyóiratokról lévén szó – természetesen és legfőképp a betegeknek.

Nem kétséges, hogy e lapok szerkesztői, kiadói nem lehetnek különösebben finnyások. Bevételüket a célzottan íratott cikkek mellett, közben elhelyezett hirdetések ellenértékéért befolyó összeg képezi, miként ez ma már nem kivételes, nem ritka, sőt, már-már elfogadott kényszerűség. Vannak azonban, kell hogy legyenek olyan etikai megfontolások, amelyek önkorlátozásra készítetnek.

A tudományos publikáció szabályai, amelyek mintegy garantálják az információ megbízhatóságát, ma már nem íratlanok, igaz, nem törvények definiálják őket. Így betartásuk vagy semmibe vételük jözszerivel csak a szerkesztők és a kiadó tulajdonosainak morális attitűdjétől függ.

A közéleti sajtó polarizálódásával párhuzamot vonva, a kereskedelmi és a közszolgálati médiumok analógiájával élve azt mondhatjuk, hogy a tudományos újságírásban is fellelhető e kétfajta irányultság. Az orvosi folyóiratok egy része valóságos „reklám-

Szerényi Gábor grafikája

újsággá” vált, míg másik része igyekszik híven és következetesen ellátni közszolgálati feladatát. Ez mostanában nem népszerű, és az üzleti siker szempontjából kétségtelenül kudarcra ítélt.

Kétségtelenül? Valóban olyan természetes velejárója ez a jelenség a tudományos életben is mindenképp teret nyerő piaci szemléletnek, hogy el kell fogadnunk? Hogy az értéktévesztés fokozatos és talán visszafordíthatatlan, végérvényes értékvesztéssé alakulásába bele kell törődnünk? Pókerarccal kell állnunk a sorban, és vigyázni, hogy ki ne dőlünk?

Mert a közszolgálatihoz pénz is kell ám. De ki támogat ma egy, a címlapjára nyomtatott ars poeticáját komolyan értelmező közszolgálati tudományos folyóiratot?

Nincsenek törvények, amelyek a szaklapok tartalmának kontrollját előírnák, és ezzel gátat vetnének a tudomány bulvárosodásának. A nyilvánosság az egyetlen eszköz.

Hát legalább beszéljünk róla!

dr. Németh Éva